

Gastlessen Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar - Docentenhandleiding

Gastless Taal en Communicatie 2

Gastles Taal en Communicatie 2 - Docentenhandleiding

Deze lesmodule hoort bij hoofdstuk 18 uit het Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar

Lesduur 50 minuten

Doelgroep ROC-leerlingen

Noot voor de docent

- Lees voorafgaand aan de les hoofdstuk 18 'Taal en Communicatie' uit het Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar;
- Lees voordat je deze handleiding doorneemt de 'Algemene handreiking bij de gastlessen'.

De les bestaat uit 4 delen

1. Opener 'hoe was het ook al weer?'	ca.10 minuten
2. Korte inleiding op de les	ca. 5 minuten
3. Praktijkopdracht (oefening Prietpraat)	ca. 30 minuten
4. Afsluiting	ca. 5 minuten

De genoemde tijden zijn richtlijnen. Een onderdeel kan iets uitlopen of juist korter duren.

Let op!

Deze les is pas te geven als leerlingen al enige kennis over de taalontwikkeling bij kinderen hebben.

Doel van deze les

- Leerlingen bewust maken van de logica van kinderen in het leren van taal. Hierbij valt te denken aan het letterlijk nemen van de grammatica (ik loop, heb geloopt), alsook het letterlijk denken van kinderen (als een kip een vrouwtje is dan is een haan een herenkip).

1. Opener 'De taalontwikkeling, hoe was het ook al weer?'

10 minuten

Werkwijze

Voordat de les begint knip je vijf vellen rood A-4 papier in vieren zodat je 20 kleine papiertjes hebt. Doe hetzelfde met vijf vellen groen A-4 papier.

Tijdens de les leg je uit dat je, voordat je aan de les begint, eerst even een opwarmer wil doen met de groep. Het doel van deze opwarmer is om kennis van taalontwikkeling bij kinderen weer even op te frissen. Je legt klassikaal uit dat de leerlingen steeds een wetenswaardigheid te horen krijgen waarvan zij moeten bepalen of het waar of onwaar is.

Je deelt aan iedere leerling een rood en een groen papiertje uit. Nadat jij een wetenswaardigheid hebt voorgelezen steken de leerlingen het rode kaartje op als de wetenswaardigheid volgens hen onwaar is. Het groene kaartje mogen ze opsteken als ze denken dat de wetenswaardigheid waar is.

Tip: de linkerhoek krijgt de stapel rode kaartjes en geeft de stapel door als er een velletje is afgepakt. De rechterhoek idem, maar dan met de groene kaartjes.

Als alle leerlingen een kaartje hebben opgestoken, geef jij het juiste antwoord met een korte uitleg. Vervolgens lees je wetenswaardigheid 2 voor, etc.

Noot voor de docent

De antwoorden staan aan het eind van deze docentenhandleiding, in de bijlage.

Doel van de werkvorm

- Leerlingen de belangrijkste kennis over taalontwikkeling weer paraat laten krijgen.

Benodigheden

- Rode en groene kaarten;
- Eén exemplaar wetenswaardigheden met antwoorden.

2. Inleiding hoofdstuk 18 Taal en Communicatie

5 minuten

Leg aan de leerlingen uit dat het deze les vooral gaat om de beleving van taal bij kinderen. Taal is moeilijker dan je denkt. Woorden die voor ons volwassenen heel goed te begrijpen of logisch zijn, kunnen voor kinderen lastig te begrijpen en onlogisch zijn. Jonge kinderen hebben de neiging om taal heel letterlijk te nemen. Dat levert vaak leuke en grappige uitspraken op.

3. Praktijkopdracht

30 minuten

Werkwijze

Deel de lijst 'Prietpraat' (zie bijlage) uit en vraag de leerlingen deze prietpraat van kinderen te lezen. De uitspraken zijn een goed voorbeeld van de 'onlogica' van de taal en de 'logica' van de kinderen.

Bespreek een aantal van de uitspraken klassikaal:

- Zijn de uitspraken herkenbaar voor de leerlingen?
- Wat is de kinderlogica?
- Waar nemen kinderen de taal heel letterlijk?

Vraag aan de leerlingen of zij zelf dit soort voorbeelden kunnen noemen, bijvoorbeeld uit de beroepspraktijk of uit eigen ervaring (vroeger, thuis, etc.).

Doelen van de werkvorm

- Leerlingen laten ervaren hoe ingewikkeld taal kan zijn als je niet weet wat er gezegd wordt;
- Leerlingen laten ervaren hoe ingewikkeld taal kan zijn als je niet begrijpt wat er van je verwacht wordt.

Benodigheden

- De lijst 'Prietpraat' (zie de bijlage van deze docentenhandleiding).

4. Afsluiting

5 minuten

Je kunt de les afsluiten door even kort te herhalen wat je met de groep hebt gedaan en wat de leerlingen daarvan hebben geleerd.

'De taalontwikkeling, hoe was het ook al weer?' (bijlage bij de Opener)

Stelling 1: *In het eerste levensjaar wordt de basis gelegd voor de verdere taalontwikkeling van een kind.*

Goed of fout

Absoluut waar, daarom is het heel belangrijk om veel en vroeg met kinderen te praten en te zingen.

Stelling 2: *Alle kinderen, over de gehele wereld, gaan op dezelfde manier brabbelen.*

Goed of fout

Alle kinderen gaan brabbelen en ook nog eens op dezelfde manier. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het woord 'mamma' en 'pappa'. Dat is een woord dat over de gehele wereld gebruikt wordt. Pas later ontstaat het onderscheid in taal en gaan kinderen praten in de taal die hen aangeboden wordt.

Stelling 3: *Dove kinderen gaan niet brabbelen.*

Goed of **fout**

Deze stelling is fout. Ook dove kinderen gaan brabbelen of vocaliseren. Echter, omdat zij zichzelf niet horen en de reactie van anderen niet horen, stopt het brabbelen weer.

Stelling 4: *Brabbelen begint met medeklinkers, zoals de 'p', de 'm', de 'k', etc.*

Goed of **fout**

Brabbelen of vocaliseren begint met klinkers, zoals de 'u', de 'e' en de 'i'.

Stelling 5: *Je moet eerst een taal snappen voordat je die taal kunt spreken*

Goed of fout

Je moet een taal eerst snappen om die taal te kunnen spreken. Kijk maar naar bijvoorbeeld je eigen Engelse les op de middelbare school. Je snapte het allemaal wel, meezingen ging ook redelijk, maar zelf spreken is nog iets heel anders! Daarom is het belangrijk om met jonge kinderen veel aan taalontwikkeling te doen, zoals praten, zingen en lezen met de kinderen, ook al spreken zij nog niet. Dit geldt uiteraard ook voor tweetalige kinderen.

Stelling 6: *Direct verbeteren is het beste.*

Goed of **fout**

Direct verbeteren levert eerder onzekerheid op, dan dat een kind het woord goed leert.

Als een kind 'appejoop' zegt i.p.v. appelstroop, dan kun je het beste zelf het woord goed uitspreken. Je geeft dan het goede voorbeeld. Het kind een opdracht geven, zoals 'zeg maar appelstroop', heeft weinig nut en stimuleert de taalontwikkeling nauwelijks.

'Prietpraat' (bijlage bij de Praktijkopdracht)

Anouk (2 jaar) had een boekje van Dikkie Dik waarin de volgende zin stond: "Ik ben bang, piept hij!". Dikkie Dik zit in een boom en durft niet meer uit de boom. Anouk heeft weken bij elke tak die ze zag 'ebanpieptei' geroepen. Haar moeder snapte er niks van, tot ze het verhaaltje van Dikkie Dik voorlas en binnensmonds die zin las...

Wij, vader en moeder, gingen onze handtekening zetten voor de koop van ons nieuwe huis. Toen we terug kwamen vroeg Joey (4 jaar): "En, hebben jullie je hand getekend?"

Tin zegt: "Ik heeft veel cadeautjes gekregen". "Nee Tim," zegt oma, "het is: ik heb veel cadeautjes gekregen". "Nee oma, jij niet, ikke!"

"Als je geen voorrang hebt, dan heb je achterrang."

"Jesse jongetje!", zei hij. "Goed zo", zegt mama, "en Tieme? (zijn broertje van 11 maanden), een jongetje of een meisje?". "Nee", zei Jesse, "een baby!"

Een jongetje (7 jaar) zit een boekje te lezen. Hij begint ineens keihard voor te lezen. Zijn ouders zeggen tegen hem: "Dat kan wel zachter hoor!". Het jongetje antwoordt heel verontwaardigd: "Maar er stond een uitROEPteken!"

Jeffrey kreeg aan het eind van groep 3 zijn rapport. Een kennis vroeg: "En Jeffrey, had je een mooi rapport?". "Jaaaaaaa", zei hij, "een gele!"

Een dochter vroeg aan haar vader bij het zien van een fles halfvolle melk: "Waarom is die fles maar half vol?"

Toen vader en moeder hun zoon van 2 jaar het woord 'papegaai' leerden omdat hij alles na zei, kwam hij zelf met de vrouwelijke tegenhanger: de mamagaai.

Sophie van 3 jaar wilde graag televisie kijken. Mama zei: "Nee, zo vaak tv-kijken is ongezond!". Hierop zei Sophie: "Dan eet ik er toch een appeltje bij!"

Nick z'n mama is ziek. Een pedagogisch medewerker zegt: "Is mama niet zo lekker Nick?". Zegt Nick: "Nee, mama is vies!!!".

Het is belangrijk dat leerlingen op een ROC les krijgen van mensen met praktijkervaring en dat zij kennismaken met het Pedagogisch kader. Voor kinderopvangmedewerkers die als gastdocent lessen willen verzorgen liet BKK een aantal gastlessen ontwikkelen. Deze gaan over onderwerpen uit het Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar.

Colofon

Tekst: Annemieke Waage
Eindredactie: BKK
Vormgeving: 100 kilo Grafische Vormgeving
Zie ook: www.pedagogischkader.nl

Bureau Kwaliteit Kinderopvang © 2012

Bureau Kwaliteit Kinderopvang

Varrolaan 62, 3584 BW Utrecht
t 030 256 72 30
e info@bkko.nl
i www.stichtingbkk.nl